κράτος μέλος· ο υπήκοος αυτός δεν μπορεί να επικαλεστεί το εν λόγω άρθρο 48 για να αποφύγει να εφαρμοστεί σ' αυτόν η νομοθεσία της χώρας του.

Mackenzie Stuart Koopmans Bahlmann Galmot

Pescatore O'Keeffe Bosco Due Everling

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Ιουνίου 1984.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1984 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Ο Moser είναι γερμανός υπήκοος και κατοικεί στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Επιθυμεί να ασκήσει το λειτούργημα του δασκάλου. Για το σκοπό αυτό έλαβε μέρος με επιτυχία στον προβλεπόμενο πρώτο κρατικό διαγωνισμό. Δεν μπορεί όμως να αποκτήσει άδεια ασκήσεως του λειτουργήματος του δασκάλου, αν δεν πραγματοποιήσει μετά τις σπουδές του προπαρασκευαστική άσκηση και δεν συμμετάσχει στο δεύτερο κρατικό διαγωνισμό. Ζήτησε να γίνει δεκτός στην προπαρασκευαστική άσκηση ως μετακλητός δημόσιος υπάλληλος ή βάσει σχέσης ιδιωτικού δικαίου. Οι αρχές του Land Baden-Württemberg, απέρριψαν την αίτησή του με την αιτιολογία ότι υπήρχαν αμφιβολίες ως προς την πίστη του στις δημοκρατικές αρχές της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, δεδομένου ότι, όπως ισχυρίστηκε το Land Baden-Württemberg, ο Moser είναι μέλος του Γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος και είχε ενεργό συμμετοχή στις εκδηλώσεις του δημόσια και για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Ο Moser άσκησε τότε ενώπιον του Arbeitsgericht προσφυγή κατά της απόφασης αυτής. Καταρχάς υποστηρίζει ότι η άρνηση αυτή συνιστά παράβαση του εθνικού δικαίου και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Ανέκυψε όμως και το ζήτημα αν η άρνηση των αρχών συνιστούσε παραβίαση του κοινοτικού δικαίου. Το Arbeitsgericht έκρινε ότι, για να μπορέσει να εκδώσει απόφαση, ήταν αναγκαίο να εκδοθεί προδικαστική απόφαση από το Δικαστήριο ως προς το ζήτημα αυτό.

1 — Μετάφραση από τα αγγλικά.

Συνεπώς, υπέβαλε στο Δικαστήριο τρία ερωτήματα. Το πρώτο είναι αν ένα πρόσωπο που βρίσκεται στην κατάσταση του Moser είναι εργαζόμενος κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ. Το δεύτερο είναι κατά πόσο, στην περίπτωση που το πρόσωπο αυτό θεωρείται εργαζόμενος υπό την ανωτέρω έννοια, η άρνηση προσλήψεώς του αποτελεί διάκριση όσον αφορά την απασχόληση και τους άλλους όρους εργασίας που βασίζεται στην ιθαγένεια, κατά την έννοια της εν λόγω παραγράφου του ίδιου άρθρου. Και το τρίτο ερώτημα αφορά το αν η άρνηση προσλήψεώς του, επειδή είναι μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος, αποτελεί παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 3, στοιχεία α και 6, της συνθήκης.

Ευθύς εξαρχής, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστήριξε ότι η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη, επειδή προφανώς το Arbeitsgericht παρανόησε την έκταση εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, ώστε το Δικαστήριο δεν υποχρεούται να απαντήσει στα ερωτήματα. Επικαλέστηκε την υπόθεση 13/68, *Salgoil* (ECR 1968, σ. 453) και την υπόθεση 244/80, *Foglia* κατά *Novello* (Συλλογή 1981, σ. 3045).

Θεωρώ ότι η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δεν θα πρέπει να απορριφθεί για τους λόγους αυτούς. Η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Foglia* κατά *Novello* δεν πρέπει να ερμηνευτεί ότι καλύπτει υποθέσεις όπως η υπό κρίση, έστω και αν, όπως μόλις υποστήριξε ο εκπρόσωπος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ενώπιον του Δικαστηρίου, το ερώτημα βασίζεται σε παρανόηση ή είναι ερώτημα το οποίο επιδέχεται σύντομη απάντηση και μόνο προς μία κατεύθυνση. Δεν νομίζω ότι αυτός είναι λόγος για να αρνηθεί το Δικαστήριο να απαντήσει στο ερώτημα, αν ο εθνικός δικαστής δήλωσε ότι θεωρεί αναγκαίο να δοθεί απάντηση. Θεμελιώδης σκοπός του άρθρου 177 είναι να δίδεται απάντηση στα ερωτήματα για τα οποία ο δικαστής θεωρεί αναγκαίο να δοθεί απάντηση.

Στην υπό κρίση υπόθεση, θεωρώ ότι είναι δυνατό και ευκταίο να εξεταστούν στην απάντηση του Δικαστηρίου τα σπουδαιότερα δεδομένα στα οποία στηρίζονται τα ερωτήματα, κατά τρόπο ώστε να επιλυθούν τα προβλήματα του κοινοτικού δικαίου.

Ο δικηγόρος του Moser αναγνωρίζει ότι μερικές από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου αφορούσαν καταστάσεις στις οποίες ο εργαζόμενος είχε επιχειρήσει να ασκήσει το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας. Υποστηρίζει όμως ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίσουν στους υπηκόους τους τη δυνατότητα να επωφελούνται και στο εσωτερικό της χώρας από τις ελευθερίες που εξαγγέλλονται στη συνθήκη. Θεωρώ ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτός στην προκειμένη περίπτωση.

Το άρθρο 48 αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Κοινότητας. Απαγορεύει τις διακρίσεις που βασίζονται στην ιθαγένεια τις οποίες εισάγει ένα κράτος μέλος σε βάρος των εργαζομένων που επιθυμούν να εργαστούν στο εν λόγω κράτος. Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται μόνο όταν ο εργαζόμενος άσκησε ή επιχείρησε να ασκήσει το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Κοινότητας. Δεν αφορά καταστάσεις που είναι καθαρά εσωτερικές σε κράτος μέλος, όταν δηλαδή δεν υπάρχει καμία σχέση με οποιαδήποτε από τις καταστάσεις που ρυθμίζει το κοινοτικό δίκαιο.

Αυτό έγινε απόλυτα σαφές με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στην υπόθεση 175/78, *Regina* κατα *Saunders* (ECR 1979, σ. 1129), στην υπόθεση 115/78, *Knoors* κατά *Secretary of State* (ECR 1979, σ. 399) και στην υπόθεση *Morson και Jhanjan* κατά *Κάτω Χωρών* (υποθέσεις 35 και 36/82, Συλλογή 1982, σ. 3723). Θεωρώ συνεπώς ότι ο υπήκοος ενός κράτους μέλους ο οποίος δεν άσκησε ποτέ το δικαίωμά του να κυκλοφορεί ελεύθερα ως εργαζόμενος εντός

της Κοινότητας δεν μπορεί να επικαλείται δικαιώματα βάσει του άρθρου 48 της συνθήκης έναντι του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί.

Βάσει των πραγματικών περιστατικών που αναφέρονται στη διάταξη παραπομπής, αυτή φαίνεται να είναι η κατάσταση του Moser, εφόσον υποτεθεί ότι πρέπει να θεωρηθεί σχετικά ως εργαζόμενος. Στην προκειμένη περίπτωση, τα αιτήματά του είναι συνέπεια της άρνησης να επιτραπεί, στο ίδιο το κράτος μέλος όπου κατοικεί, να προσληφθεί σε μια θέση και να πραγματοποιήσει μια προπαρασκευαστική άσκηση. Παρά τις διαφορές που ο δικηγόρος του Moser προσπάθησε να αποδείξει ότι υπάρχουν μεταξύ της κατάστασής του και της κατάστασης των νυκτερινών εργατών αρτοποιείων, στους οποίους αναφέρθηκε, νομίζω ότι πρόκειται για καθαρά εσωτερικό ζήτημα με το οποίο δεν έχει καμία σχέση το κοινοτικό δίκαιο. Αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός, αν πράγματι είναι γεγονός, ότι ο Moser αργότερα δεν θα μπορεί να προσληφθεί ως δάσκαλος σε άλλο κράτος μέλος, επειδή δεν θα έχει αποκτήσει τους σχετικούς τίτλους στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν χρειάζεται να εξεταστούν τα προδικαστικά ερωτήματα, κατά το μέτρο που συνεπάγονται λεπτομερή εξέταση των άρθρων 48, παράγραφος 2, και 48, παράγραφος 3.

Συνεπώς, προτείνω στα προδικαστικά ερωτήματα να δοθεί η απάντηση ότι δεν είναι δυνατό να γίνει επίκληση του άρθρου 48 της συνθήκης της ΕΟΚ από έναν υπήκοο κράτους μέλους έναντι αυτού του κράτους μέλους, στο οποίο και κατοικεί, όταν το πρόσωπο αυτό δεν επιχείρησε να ασκήσει οποιοδήποτε δικαίωμα σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας.

Εναπόκειται στο παραπέμπον δικαστήριο να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων των διαδίκων στην κύρια δίκη και θεωρώ ότι το Δικαστήριο δεν πρέπει να αποφανθεί ως προς τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή ή η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.